

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 590/2022-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného JUDr. Michalom Hrivnákom, advokátom, Krížna 44, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Sa/50/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Sa/50/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Sa/50/2020 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadost'učinenie **300 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Krajský súd v Bratislave **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. júna 2022, doplnenou podaním ustanoveného právneho zástupcu z 12. decembra 2022, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní sp. zn. 7Sa/50/2020 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Navrhuje prikázať krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Požaduje tiež finančné zadost'učinenie 63 699,64 eur.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ podal 17. júna 2020 na krajskom súde žalobu, ktorou sa domáha zrušenia rozhodnutia Generálneho riaditeľstva Sociálnej poisťovne (ďalej aj „žalovaný“) č. ■■■ ■■■ ■■■ zo 14. mája 2020, ktorým bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľa a potvrdené rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu Sociálnej poisťovne, ústredia č. ■■■ ■■■ ■■■ zo 16. marca 2020, ktorým nebol sťažovateľovi priznaný invalidný dôchodok od 1. januára 2012.

3. Krajský súd 19. júna 2020 vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe, ktoré bolo krajskému súdu doručené 8. júla 2020. Krajský súd 17. júla 2020 zaslal vyjadrenie žalovaného sťažovateľovi. Dňa 16. júla 2020 bol krajskému súdu predložený kompletný administratívny spis žalovaného. Krajský súd následne 11. septembra 2020 lustroval pobyt sťažovateľa, vyzval Centrum právnej pomoci na oznámenie výsledku konania o nároku sťažovateľa na poskytnutie právnej pomoci, opätovne vyzval sťažovateľa na zaujatie stanoviska k vyjadreniu žalovaného. Krajskému súdu bola 18. septembra 2020 doručená odpoveď Centra právnej pomoci, v zmysle ktorej žiadosť sťažovateľa o poskytnutie právnej pomoci neevidujú.

4. Krajskému súdu bola 13. mája 2022 doručená sťažnosť sťažovateľa z 5. mája 2022 na prieťahy v napadnutom konaní v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Listom č. k. Spr 137/2022 z 18. mája 2022 podpredsedníčka krajského súdu vyhodnotila sťažnosť sťažovateľa ako dôvodnú.

5. Zo strany sťažovateľa bolo 19. augusta 2022 krajskému súdu doručené doplnenie žaloby, ktoré krajský súd 7. decembra 2022 zaslal na vyjadrenie žalovanému. Žalovaný sa k doplneniu žaloby vyjadril podaním doručeným krajskému súdu 16. decembra 2022. Medzičasom sťažovateľ 2. decembra 2022 opätovne podal sťažnosť na prieťahy v napadnutom konaní v zmysle zákona o súdoch, ktorá bola podpredsedníčkou krajského súdu 20. decembra 2022 vyhodnotená ako nedôvodná. Sťažovateľ 23. decembra 2022 požiadal krajský súd o zabezpečenie listinných dôkazov, 5. januára 2023 predložil listinný dôkaz. Krajský súd 6. marca 2023 zaslal vyjadrenie žalovaného sťažovateľovi.

III.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ argumentuje, že k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo nečinnosťou krajského súdu. Napadnuté konanie bolo iniciované sťažovateľom 17. júna 2020. Krajský súd je nečinný takmer dva a pol roka. Predmetom napadnutého konania je návrh sťažovateľa na zrušenie rozhodnutia Generálneho riaditeľstva Sociálnej poisťovne č. ■■■■■■■■■■ zo 14. mája 2020, ktorým zamietlo odvolanie sťažovateľa

a potvrdilo rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu Sociálnej poisťovne, ústredia č. [REDAKOVANÉ] zo 16. marca 2020, ktorým nebol sťažovateľovi priznaný invalidný dôchodok od 1. januára 2012. Tento nárok si sťažovateľ uplatňuje už od roku 2013, pričom krajský súd už raz zrušil zamietavé rozhodnutie správneho orgánu, a to rozsudkom č. k. 10Sd/232/2013-141 zo 14. januára 2020 (správny orgán musel vo veci opakovane rozhodnúť a práve toto nové rozhodnutie je predmetom konania na krajskom súde pod sp. zn. 7Sa/50/2020). Konanie krajského súdu sp. zn. 10Sd/232/2013 bolo rovnako poznačené priet'ahmi, čo koncom roka 2019 konštatoval aj ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa. Predmet napadnutého konania spadá pod štandardnú agendu správneho súdnictva a sťažovateľ k vzniku zbytočných priet'ahov neprispel.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd k sťažnosti uviedol, že dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu vec, sú výlučne objektívnej povahy. V plnom rozsahu sa stotožnil s vyjadrením zákonnej sudkyne.

8. Zákonná sudkyňa uviedla, že vec sťažovateľa jej bola pridelená 13. júna 2022 ako zastupujúcej sudkyňi z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ podaním doručeným krajskému súdu 19. augusta 2022 doplnil správnu žalobu, krajský súd toto doplnenie zaslal na vyjadrenie žalovanému 7. decembra 2022. Vyjadrenie žalovaného bolo krajskému súdu doručené 16. decembra 2022. Podaním z 5. januára 2023 sťažovateľ žiadal, aby súd zabezpečil ďalšie dôkazy, a to jeho lekárske správy a kópie listín zo súdneho spisu vo veci, ktorej je účastníkom konania, pričom v podaní neuviedol žiadne relevantné dôvody, ktoré by mu bránili, aby tieto dôkazy sám súdu predložil. Sťažovateľ podal vo veci aj sťažnosť podľa zákona o súdech, ktorá bola vyhodnotená ako nedôvodná.

IV.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniu krajského súdu v ústavných súdom stanovenej lehote nevyužil.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená

nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

13. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ústavný súd konštatuje, že vec nevykazuje právnu ani skutkovú zložitosť. Skutkový stav veci je zásadne ustálený už v administratívnom konaní a nevyžaduje si komplikované dokazovanie; správny súd okrem toho nie je súdom skutkovým a jeho úlohou v danom type konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že preskúmanie rozhodnutia orgánu verejnej správy vo veci invalidného dôchodku sťažovateľa (žiadosť sťažovateľa o priznanie invalidného dôchodku z 21. augusta 2013) je predmetom konania na krajskom súde už po druhýkrát (krajský súd rozsudkom č. k. 10Sd/232/2013-141 zo 14. januára 2020 zrušil rozhodnutia Sociálnej poisťovne z 27. septembra 2013, 4. decembra 2013 a 8. januára 2016 a vec vrátil Sociálnej poisťovni, ústrediu na ďalšie konanie).

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd zistil, že sťažovateľ sa v čase podania žaloby nachádzal v [REDAKOVANÉ] avšak ako adresu svojho trvalého pobytu v žalobe označil [REDAKOVANÉ]. V čase, keď krajský súd sťažovateľovi zasielal vyjadrenie žalovaného k žalobe (14. júla 2020), sa v zmysle lustrácie krajského súdu sťažovateľ už nenachádzal vo výkone trestu odňatia slobody, preto mu zásielku doručoval na adresu trvalého pobytu, kde si ju však sťažovateľ neprevzal. Krajský súd opätovne doručoval vyjadrenie žalovaného sťažovateľovi na adresu trvalého pobytu 11. septembra 2020, pričom adresát bol na uvedenej adrese „neznámy“. Sťažovateľ síce v doplnení ústavnej sťažnosti z 12. decembra 2022 uvádza, že o výzve súdu nemal vedomosť, pretože mu nebola doručená napriek okolnosti, že krajskému súdu oznámil, že je vo výkone trestu odňatia slobody v [REDAKOVANÉ], uvedená skutočnosť však z vyžiadaného súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 7Sa/50/2020 nevyplýva. Z lekárskejších správ, ktoré sťažovateľ predložil ako listinné dôkazy v rámci napadnutého konania v máji 2022, je zrejmé, že od 13. septembra 2021 do 24. septembra 2021 bol hospitalizovaný v zdravotníckom zariadení v [REDAKOVANÉ] následne bol 27. septembra 2021 vyšetrený v ďalšom zdravotníckom zariadení v [REDAKOVANÉ], nachádzal sa teda na území Slovenskej republiky. Okolnosť, že sa sťažovateľ nachádza v zahraničí (v [REDAKOVANÉ]), vyplýva až z jeho podania doručeného krajskému súdu v máji 2022. Sťažovateľovi teda možno pričítať podiel na komplikáciách pri doručovaní zásielok krajským súdom, čo spomalilo priebeh konania.

15. Ústavný súd v súlade s judikatúrou ESĽP poukazuje na to, že s ohľadom na predmet napadnutého konania ide o vec zaradujúcu sa medzi tzv. prednostné typy konania (vec sociálneho zabezpečenia, resp. poistenia), ktorá vo všeobecnosti vyžaduje postup konajúceho správneho súdu s osobitnou starostlivosťou a rýchlosťou, čo v napadnutom konaní splnené nebolo.

16. K samotnému postupu krajského súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že krajský súd po podaní žaloby (v období 06/2020 – 09/2020) uskutočňoval procesné úkony v zmysle § 105 ods. 2 písm. a) a c) a § 106 Správneho súdneho poriadku. Krajský súd však bol následne od októbra 2020 nečinný, čo v máji 2022 vyústilo do podania sťažnosti sťažovateľa na prietahy v napadnutom konaní podľa zákona o súdoch. Krajský súd 7. decembra 2022 zaslal žalovanému doplnenie žaloby s listinnými dôkazmi sťažovateľa z 19. augusta 2022, následne 6. marca zaslal sťažovateľovi vyjadrenie žalovaného zo 16. decembra 2022. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že si je vedomý, že aj keď krajský súd v takomto prípade nevykonáva procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci, to neznamená, že sa vecou vôbec nezaobera a že je nečinný, keďže jeho úlohou je v danom prípade primárne posúdiť vecnú správnosť žalobou napadnutého rozhodnutia orgánu verejnej správy. Krajský súd však dosiaľ o žalobe z júna 2020 nerozhodol, čo aj pri zohľadnení potreby náležitého oboznámenia sa s administratívnym spisom predstavuje neprímerane dlhú dobu.

17. Ústavný súd opakuje, že systémové nedostatky pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017).

18. Po preskúmaní obsahu spisu krajského súdu ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy aj okolnosť, že otázka ne/priznania invalidného dôchodku sťažovateľovi na základe jeho žiadosti z augusta 2013 je predmetom rozhodovania na krajskom súde už po druhýkrát (pozri bod 13), je poznačený prietahmi, ktoré je možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd uložil krajskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal.

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie finančného zadostučinenia 63 699,64 eur, ktoré považuje za primerané vzhľadom na okolnosti veci. Poukázal v tomto smere okrem iného na skutočnosť, že si vzhľadom na svoj nepriaznivý zdravotný stav (kvôli ktorému bol opakovane v nemocnici) nevedel/neverie zabezpečiť finančné prostriedky, skončil v osobnom bankrote, bez právoplatného rozhodnutia o invalidnom dôchodku nemá žiaden príjem, je odkázaný na pomoc iných v zariadeniach pre ľudí bez domova.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení ústavný súd prihliadal na celkovú dĺžku napadnutého konania (2 roky a 10 mesiacov), charakter napadnutého konania, ďalšie konkrétne okolnosti prípadu tvorené predovšetkým príspevkom sťažovateľa k predĺženiu konania (bod 14). Z vyžiadaného súdneho spisu krajského súdu navyše nevyplýva, že by sťažovateľ v období od podania žaloby (jún 2020) do mája 2022 kontaktoval krajský súd či už v merite veci alebo s cieľom získania informácie o stave konania, dožadoval sa urýchleného rozhodnutia vo veci.

24. Ústavný súd z uvedených dôvodov priznal na dovŕšenie nápravy sťažovateľovi satisfakciu aj v relatívnej podobe a za primerané považoval so zreteľom na všetky okolnosti prípadu zadosťučinenie 300 eur (bod 3 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že sťažovateľ žiadal priznať sumu 63 699,64 eur, ústavný súd ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 493,10 eur (bod 3 výroku nálezu).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, doplnenie ústavnej sťažnosti). Právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % (82,18 eur). Pokiaľ právny zástupca v súhrne uskutočnených úkonov právnej služby v danej veci uviedol aj nahliadnutie do spisu krajského súdu, k tomuto ústavný súd konštatuje, že oboznámenie sa so spisom súdu spadá pod prípravu zastúpenia, za ktorú má právny zástupca nárok na odmenu v zmysle § 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky, odmena za nahliadnutie do spisu je teda súčasťou odmeny za úkon prevzatia a prípravy zastúpenia.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2023

Robert Šorl
predseda senátu